

Sergio García rep de mans d'Alberto Fabra el premi del Castelló Master de Golf, l'octubre passat.

El gran esdeveniment del finançament

El rescat de Madrid ha insuflat oxigen a una Generalitat Valenciana asfixiada per venciments i factures pendents. Tanmateix, el govern Fabra no ha obtingut cap compromís concret de Montoro a propòsit de la reforma del sistema de finançament, amb què es prolonga el problema endèmic de l'infrafinançament del País Valencià. Tancar fundacions, renegociar la fórmula 1 i reduir les despeses supèrflues és urgent, però aconseguir un nou sistema de finançament és tan peremptori o més.

Els consellers d'Hisenda i Economia valencians segurament van poder dormir la setmana passada com feia temps que no dormien. Després de setmanes en què el malson de la fallida tècnica havia estat recurrent a les conselleries, els guardians de les arques públiques acudien al Consell de Política Fiscal i Financera (CPFF) amb l'esperança de trobar una solució per al forat que de fa setmanes amenaça molt i molt seriosament el País Valencià. José Manuel Vela i Enrique Verdeguer acudien a Madrid amb la pitjor carta de presentació possible: a final de desembre, l'estat va haver de fer una bestreta de 480 milions d'euros en transferències per a poder pagar els venciments dels bons patriòtics; i a principi de gener, ja amb el PP a la Moncloa, s'avançà una partida de 123 milions per a pagar al Deutsche Bank. Amb la caixa buida, l'ofec de les factures pendents i els mercats tancats amb pany i forrellat, les alternatives per a València es reduïen a llançar-se als braços de Madrid.

I Madrid, de moment, ha decidit d'aplicar un bàlsam, conscient que l'efecte cascada d'una fallida tècnica d'una comunitat autònoma podria ser devastador. El remei consisteix a avançar fons, ajornar liquidacions i obrir vies de finançament alternatives a les actuals. En concret, el CPFF de dimarts va acordar, entre més: allargar el termini per a retornar els excessos de finançament autonòmic del 2008 i del 2009; anticipar sis mesos les liquidacions de transferències positives del 2010; i obrir una línia de finançament de l'Institut de Crèdit Oficial per tal que les administracions autonòmiques puguen pagar als proveïdors.

Els diners, si més no en teoria, no haurien de tardar a arribar al País Valencià. Segons que va revelar Alberto Fabra durant la compareixença a les Corts per a explicar les retallades del seu govern, l'estat farà una bestreta de 420 milions d'euros a la Generalitat. Els fons, segons el president de la Generalitat, provenen del 50% de les transferències corresponents a la liquidació del 2011, que habitualment es fan al setembre. L'altre 50% es farà efectiu el mes de juliol. Els 420 milions d'euros, juntament amb els fons que es puguen obtenir de l'ICO, aniran a tancar les nombroses esclatxes que, entre factures i venciments (4.058 milions durant 2012), té el govern valencià.

Les mesures van ser celebrades per José Manuel Vela. El conseller d'Hisenda va qualificar d'“èxit” la reunió al CPFF i va apuntar que es tractava d'“un punt d'inflexió, atès que s'ha arribat a acords molt importants i satisfactoris, tant per a la Comunitat Valenciana com per a les altres comunitats autònomes”. Al cap i a la fi, els diners procedents de Madrid han de servir per a alleujar les arques públiques valencianes. El balanç, doncs, és positiu en l'àmbit de la urgència, que era espantar els fantasmes del rescat. Però no ho és tant quant als aspectes importants, ço és, la revisió d'un sistema de finançament que ha estat històricament perjudicial per als interessos dels valencians i que ens ha menat al capdavant de la llista quant a finançament per cap. La infradotació de recursos públics és, en bona mesura, la causa de l'elevat deute (19,9% del PIB) que arrossega el País Valencià.

La infra inversió al País Valencià en el període 2002-2008

El sector públic (central i autonòmic) destina sistemàticament una quantitat menor de recursos per cap al País Valencià.

CLASSIFICACIÓ ADMINISTRATIVA DE LES DESPESES DEL SECTOR PÚBLIC

Euros constants del 2008 per cap

	A l'estat espanyol	Al País Valencià
Administracions centrals	4.665	4.077
Comunitats autònomes	3.181	2.596
Corporacions locals	1.204	1.059
TOTAL sector públic	9.050	7.732

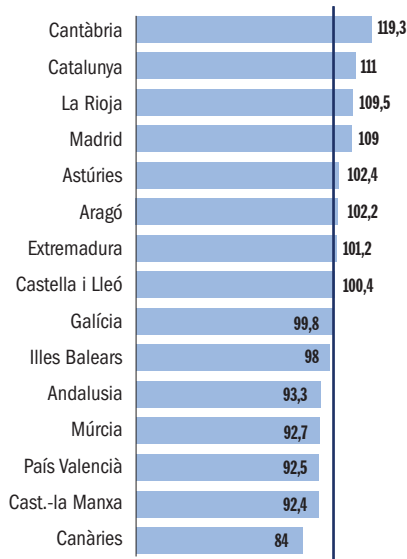
CLASSIFICACIÓ FUNCIONAL DE LES DESPESES DEL SECTOR PÚBLIC

Euros constants del 2008 per cap

	A l'estat espanyol	Al País Valencià
Educació	991	921
Salut	1.252	1.188
Protecció social	2.979	2.562
Transports i comunicacions	503	371
Resta de funcions	3.129	2.739
TOTAL funcions	8.854	7.781

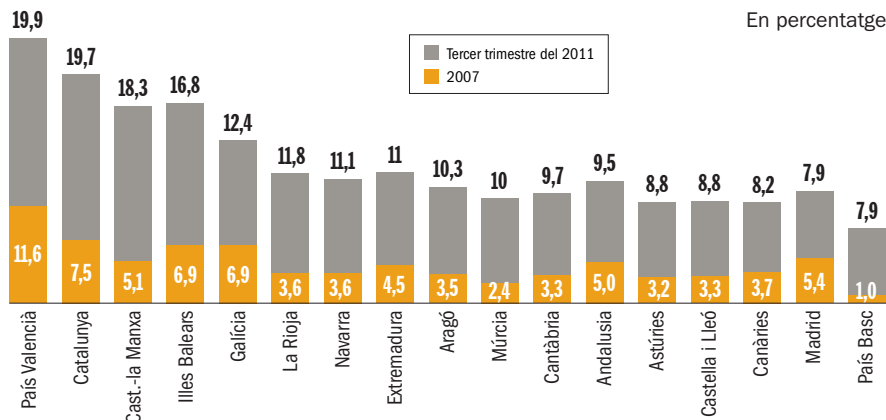
RECURSOS DESTINATS A CADA COMUNITAT AUTÒNOMA

Euros per població ajustada*

*La població ajustada o unitat de necessitat es forma amb les següents variables: població (30%), superfície (1,8%), dispersió (0,6%), insularitat (0,6%), població protegida pel sistema de salut distribuïda en set grups d'edat (38%), població més gran de 65 anys (8,5%) i població entre 0 i 16 anys (20,5%).

Deute públic autonòmic en relació amb el PIB regional

Font: "Las diferencias regionales del sector público español", Fundació BBVA i IVIE

Resoldre aquest problema —és a dir, reformar el sistema de finançament ara vigent (acordat l'any 2009)— és peremptori. No fer-ho “ens aboca a una situació crítica”, segons que reconeix Rafael Beneyto, analista i membre de la junta directiva de l'Institut Ignasi Villalonga. “Aquest sistema de finan-

çament fa difícil de mantenir les prestacions bàsiques de l'estat de benestar i impedeix de disposar de recursos per a aplicar polítiques actives a favor del creixement i l'ocupació”, adverteix Beneyto, que també és membre de la comissió d'experts de la Generalitat sobre finançament autonòmic.

Una LOAPA financera?

Hisenda ha obert la porta perquè Madrid intervinga en els territoris que no compleixen els objectius de dèficit i de deute. Preguntem a diversos experts per les repercussions que tindrà aquest fet sobre l'autonomia financera.

“Es duu a terme una LOAPA financera, tot amagant que si les autonomies estan estrangulades és a causa d'un sistema de finançament que proveeix recursos molt inferiors a les necessitats reals.” Ho diu Enric Morera, a propòsit de les mesures acordades al Consell de Política Fiscal i Financera (CPFF). El síndic de Compromís es refereix a la decisió del Ministeri d'Hisenda espanyol segons la qual Madrid podrà intervenir les comunitats autònomes que no compleixen els objectius de dèficit i deute i elaborar, juntament amb la comunitat autònoma, un pla de sanejament. Es tractaria d'una intervenció “a l'estil d'Europa, com la de Grècia”, segons que va apuntar Cristóbal Montoro a la conferència de premsa posterior al CPFF. La intervenció, segons el ministre, seria merament d'Hisenda i no comportaria devolució de competències. El precepte s'introduirà a la llei d'estabilitat pressupostària que el govern espanyol té previst d'aprovar durant aquests mesos.

Tanmateix, la mesura comporta una tutela que, des d'alguns sectors, és

percebuda amb prevenció, per tal com pot obrir les portes a una involució competencial. Per a Compromís, la nova llei és “una recentralització”. Per a Santiago Lago, professor d'economia

El conseller d'Hisenda, José Manuel Vela, saluda el ministre espanyol d'Hisenda i Administracions Públiques, Cristóbal Montoro.

de la Universitat de Vigo, és “un debat molt interessant estrictament polític que, en origen, depèn de com concep l'estat de les autonomies”. “Si això és un país unitari amb descentralització, no canvia gaire respecte al que passa als ajuntaments: control previ, intervenció, supervisió i una administració que ho controla tot. Ara bé, si tens una visió compromesa amb la descentra-

lització i l'autogovern, això és una barbaritat. Admetre la supervisió és tractar les comunitats autònomes de menors d'edat, per bé que és cert que si les comunitats autònomes volen ser considerades majors d'edat també han de complir els seus compromisos”. Per una altra part, Antoni Zabalza, que fou secretari d'estat d'Hisenda en els governs de Felipe González, considera que la supervisió que empara la nova llei no tindrà repercussions sobre l'autonomia dels territoris perquè “ara per ara ja hi ha limitacions d'aquesta mena. El que ha de millorar és el procediment per a fer complir aquestes limitacions”.

Zabalza pensa que les decisions preses al CPFF “van en la direcció correcta”, però considera que hauria de quedar clar que “són mesures temporals”. “No poden ser incorporades de manera permanent en el sistema de finançament perquè això trastocaria greument els incentius de les comunitats a la bona gestió.” Alguns altres experts consideren, per contra, que el CDFF ha abordat els aspectes urgents però s'ha oblidat dels importants. És l'opinió de Juan Carlos Rosselló, professor d'economia pública de la Universitat de les Illes Balears i membre del consell assessor de l'Observatori de l'Euram. Segons Rosselló, “resolen problemes a curt termini”, però no “el problema de fons, que és ajustar els nivells de despesa als nivells d'ingressos, la qual cosa implica abordar el problema de

Amb el crèdit a zero. La qüestió no es nova. Ans al contrari. El responsable d'Hisenda valencià hi insisteix des de l'estiu en els fòrums d'ací i d'allà. La reforma del sistema de finançament vigent –com abans el transvasament de l'Ebre, la reforma de l'Estatut o el corredor mediterrani– ha esdevingut un dels vectors sobre els quals reposa el discurs del Consell. Ara, no sembla

que Vela tinguera gaire èxit a l'hora de transmetre el seu neguit als responsables dels ministeris d'Economia i Hisenda espanyols. Perquè de la reunió del CPFF de dimarts passat només va eixir un compromís verbal de convocar una taula de treball que abordarà la qüestió, sense concretar ni qui hi serà present ni sobre quines línies s'incidirà. I cal no oblidar que Rajoy no va

fer-hi cap menció durant la campanya electoral.

Així doncs, l'equip d'Alberto Fabra haurà de suar de valent per a fer entendre aquesta reivindicació a Madrid. No tan sols perquè la qüestió no consta a l'agenda de Rajoy, sinó perquè, a més a més, els populars valencians, que temps enrere es vantaven d'exercir de “poder valencià”, no tenen cap crèdit a Madrid.

revistar el catàleg de prestacions i serveis públics”. Per a Santiago Lago, la qüestió de fons és que “si no es reprograma l’objectiu de dèficit les comunitats autònomes hauran d’apujar impostos i aplicar retallades de despesa molt fortes el 2012 i el 2013”.

Siga com siga, els experts consultats coincideixen a apuntar que les comunitats autònomes no poden ser utilitzades com a boc expiatori de la desconfiança que la *marca Espanya* genera en els mercats financers internacionals. En aquest sentit, Juan Carlos Rosselló adverteix que, si bé les dades mostren que les comunitats autònomes són les causants de l’incompliment del dèficit, no s’ha de perdre de vista que “la millora registrada en les xifres que aporta l’estat s’ha aconseguit tot derivant el seu dèficit cap a les comunitats autònomes”. A més a més, segons aquest professor de la UIB, “la distribució dels objectius de dèficit entre les comunitats autònomes i l’estat és molt favorable cap a aquest”, malgrat que les primeres “són responsables de la despesa social, que és molt rígida”. Per una altra banda, Antoni Zabalza admet que, si bé a l’etapa de creixement “s’han produït algunes decisions discutibles”, “no són la causa rellevant de l’important desequilibri financer” de les comunitats. “Fins i tot amb una administració modèlica –assegura– hauria estat impossible de no generar un dèficit públic important quan en un període de dos anys (del 2007 al 2009) els recursos han caigut d’un 20% i les necessitats de despesa han augmentat d’un 6%.”

La insistència amb què la premsa madrilenya informa dels desficacis comesos a València aquests darrers tres lustres ha amplificat els excessos i deixa per terra la imatge del País Valencià. Sembla poc probable que Rajoy vulga escoltar els arguments –molt raonables, val a dir-ho– dels Vela, Verdguer i companyia, mentre les pàgines dels diaris van plenes d’estàtues d’aeroports, corrupteles

gürtelianes i grans premis de fórmula 1. Tot plegat esdevé una llosa per a la credibilitat dels valencians, davant Rajoy i davant l’opinió pública. “L’exemple de tots els mals a l’estat espanyol, ara per ara, som nosaltres –es lamenta Enric Morera, síndic de Compromís a les Corts Valencianes–. El govern valencià ha fet una ostentació coenta d’un model d’avarícia, d’economia recreativa”, que no contribueix a generar respecte envers les posicions defensades per un mateix.

A més, Fabra tampoc no compta amb legitimitat dins de casa perquè, segons que explica Morera, s’ha desentès de la qüestió quan l’aritmètica política li ho ha exigít. El PP valencià, apunta el síndic de Compromís, “va callar quan es va establir el sistema de finançament del 2002, quan era president del govern Aznar i Eduardo Zaplana era ministre. Després, juntament amb el PSOE, va aprovar un estatut d’autonomia que no incloïa cap clàusula d’inversió territorial, ni es van blindar les inversions a l’estat amb relació al PIB o la població”. A més, recorda Morera, “en totes les propostes que hem fet des de Compromís per a reclamar una posició ferma en la qüestió del finançament, ells no han dit res. No han mogut ni un dit”.

L’argument de les xifres. Més enllà d’avinenteses polítiques, diversos estudis promoguts des d’instituts d’economia independents posen de manifest una evidència: d’una banda, que el País Valencià ha estat històricament a la cua en inversió pública; d’una altra banda, que la reforma del sistema de finançament aprovada a l’etapa Zapatero, i més concretament l’any 2009, no ha millorat gens la posició valenciana. El resultat és que, mentre Catalunya i les Balears van eixir reforçades d’aquesta revisió (la primera rep uns recursos per habitant per sobre de la mitjana, i la segona està en la mitjana), el País Valencià ha continuat castigat. Així ho posa de manifest un informe de l’Institut d’Estudis de Barcelona realitzat per la catedràtica Núria Bosch. L’estudi analitza els resultats de l’aplicació del sistema de finançament vigent el 2009, i palesa que el nou model no ha contribuït a aconseguir un repartiment de recursos equitatiu. Si Cantàbria va tenir un finançament per cap de 2.376 euros, el País Valencià va obtenir 1.903 per habitant. La mitjana es va situar en 2.012 euros.

El 2009, amb un finançament com la mitjana, s’haurien rebut 1.018 milions d’euros més

Rafael Beneyto, membre de la comissió d’experts de la Generalitat sobre finançament autonòmic, ha estudiat amb detall els resultats de la liquidació de 2009 i en mostra una opinió contundent: “Es manté la insuficiència financera històrica i es fa urgent de revisar el model.” “La diferència en finançament per habitant entre comunitats autònomes –diu Beneyto–, en lloc de reduir-se s’ha mantingut.” I posa un exemple de la deficient situació valenciana: tot i que Galícia té un PIB per cap tan sols un punt inferior al del País Valencià, rep un finançament que és 16 punts superior. En xifres absolutes, això vol dir que si el País Valencià haguera rebut un finançament semblant a la mitjana, s’haurien rebut 1.018 milions més per la liquidació del sistema del 2009, és a dir, el 7% dels ingressos totals de la Generalitat Valenciana. “Això que passa ara és una constant en els successius sistemes de finançament que s’han dissenyat”, recorda Beneyto, per a qui les comunitats més mal tractades no podran millorar la posició mentre es mantinga la norma que “cap reforma no implicarà una pèrdua de recursos per a les comunitats més ben finançades”.

Els canvis del 2009, doncs, no han modificat gens ni mica l’onerós resultat que l’anterior model, vigent durant el període 2002-2009, va tenir per al País Valencià. Ho ha posat de manifest l’Institut Valencià d’Investigacions Econòmiques (IVIE), que en diversos estudis ha deixat ben clar que un repartiment més just dels recursos procedents de Madrid hauria evitat els alts índexs d’endeutament que registra el País Valencià (per a una informació més detallada, vegeu gràfics de la pàgina 57). En aquest sentit, l’investigador de l’IVIE Vicent Cucarella ha realitzat un interessant *experiment comptable*. Cucarella ha calculat com hauria evolucionat el deute públic si els valencians

